

op weg naar scopebesluit
'bestuurlijke stand van zaken'
Powerport Moerdijk

Bespreking GS 6-5-2025

Insteek bespreking

- De voorliggende sheets geven inzage in de gezamenlijke bestuurlijke lijn (rijk / regio) die zich aftekent, op basis van de bestuurlijke stuurmomenten die hebben plaatsgevonden.
- De resterende bestuurlijke 'kritieke punten' zijn gemarkeerd en vragen om nadere inkleuring tijdens stuurgroep 19 mei, zodat 4 juni bestuurders gezamenlijk het BOL Scopebesluit kunnen nemen;
- De technische besprekingen hebben plaatsgevonden, voorliggende bespreking richt zich op de bestuurlijke keuzes die voorliggen;

Opbouw bespreking

- Beeldvorming: enkele korte observaties
- Proces
- Kern narratief vh aanstaande scopebesluit
- Tussenbesluiten maken raamwerk te nemen scopebesluit (BOL), met daarbij door PNB aangedragen discussiepunten:
 1. Positionering ‘circulair’ in ‘nationaal strategisch profiel’ en ‘minimale ruimtelijke ambitie’
 2. Passage PNB “zorgvuldige inpassing van substantiële ruimtevraag...daarmee kiest GS voor behoud en leefbaarheid van de bestaande kernen en dorpen”
 3. Operationaliseren gerichte participatie (zoekrichtingen)
- Slot opmerkingen

Beeldvorming: enkele korte observaties

- Complexe en fundamentele opgave ambtelijk goed in beeld gebracht: brengt bestuurders nu in positie richting te geven;
- Welwillendheid bij partijen samen het goede te doen. Begrip voor gerechtvaardigde eigenbelangen die wederzijds bediend moeten worden;
- Partners aan tafel kijken toenemend naar PNB;
- Ervaren bestuurders het in de kern als een 'probleem-dossier' of als een 'kansen-dossier'?
- Na het scopebesluit is het noodzakelijk dat er één team is dat opdracht geeft voor de participatie

werksporen en proces

- Vier werksporen:
 - Ruimte
 - Opdracht BOL juni '23
 - Brede Welvaart
 - Fase 1: inventarisatie projecten (dec '23)
 - Fase 2a Technische verdieping binnen hekken (mei '24)
 - Juridische middelen
 - Opdracht BOL (juni '24)
 - Financieel arrangement
 - Fase 2b Technische verdieping buiten hekken (maart '25)
 - **19 mei laatste stuurgroep voor BOL**
 - Fase 2C scopebesluit (BOL juni '25)
 - Fase 3 Participatieve ontwerpfase (Q3 & Q4 '25)

Kern narratief van het aanstaande scopebesluit (1)

De wereld verandert snel

Geopolitieke spanningen en economische uitdagingen dwingen Europa, Nederland en de Powerportregio Moerdijk om hun afhankelijkheid van onbetrouwbare landen te verminderen. Tegelijkertijd werken we aan een beter klimaat en willen we onze concurrentiekracht versterken.

Om Nederland sterker, schoner en onafhankelijker te maken, zijn drie samenhangende doelen leidend:

- een duurzame en diverse energievoorziening;
- behoud van een concurrerende industrie, waaronder de basischemie;
- een circulaire economie waarin grondstoffen efficiënter worden hergebruikt.

Powerportregio Moerdijk: een sleutelpositie

Uit diepgaande analyses blijkt dat forse investeringen én extra ruimte nodig zijn om deze doelen te realiseren. Logischerwijs moet die ruimte worden gevonden op plekken waar de infrastructuur en bedrijvigheid al aanwezig zijn. De Powerportregio Moerdijk voldoet aan die voorwaarden: hier ligt de meest landinwaarts gelegen zeehaven van Nederland, direct verbonden met spoor, snelwegen en pijpleidingen. Daarnaast huisvest de regio belangrijke spelers uit de Nederlandse basischemie en bevindt de Amercentrale – essentieel voor de energietransitie – zich op korte afstand.

kern narratief van het aanstaande scopebesluit (2)

Ruimte voor groei: noodzakelijk in de Powerportregio

Uit technische verkenningen blijkt dat aanzienlijke extra ontwikkelruimte nodig is – ruimte die niet zomaar elders in Nederland beschikbaar is. Zonder deze uitbreiding dreigen de nationale en regionale ambities op energie, chemie en circulariteit onhaalbaar te worden.

Het kabinet, de provincie Noord-Brabant en de bestuurders van de Powerportregio onderschrijven deze conclusie. Hoewel benutting van bestaande industrieterreinen (HiM en Amercentrale) prioriteit heeft, is aanvullende uitbreiding daarbuiten onvermijdelijk.

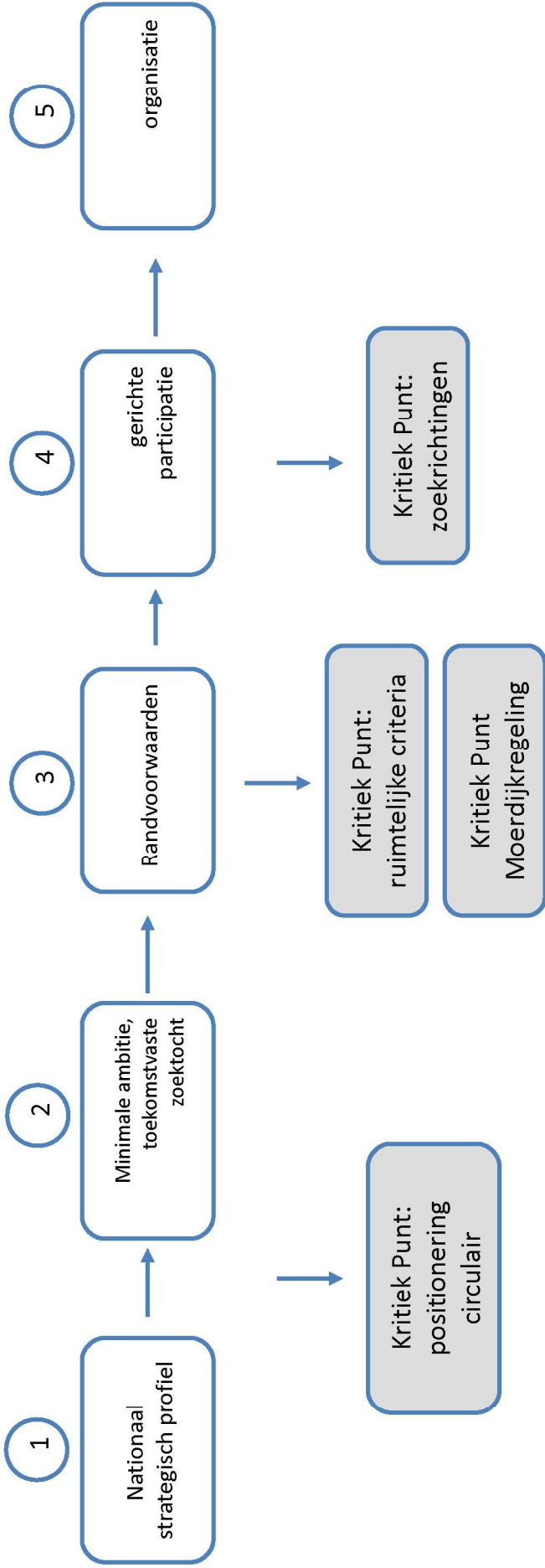
Balans tussen groei en brede welvaart

De uitbreiding brengt vanzelfsprekend stevige uitdagingen met zich mee. Het vraagt om een zorgvuldige afweging tussen economische ontwikkeling, landbouw, natuur en leefbaarheid. Bestuurders hebben daarom uitgesproken dat extra ruimte alleen verantwoord is als aan stevige ruimtelijke criteria wordt voldaan en tegelijkertijd de brede welvaart in de regio wordt versterkt – voor inwoners én agrariërs. Dit vraagt om toekomstbestendige keuzes die perspectief en houvast bieden op de lange termijn, zonder steeds terugkerende discussies over ruimtegebruik.

Participatie: inwoners en ondernemers denken mee

De zoektocht naar meer ruimte heeft impact – makkelijke oplossingen zijn er niet. Elk scenario kent voordelen en nadelen. Daarom gaan we inwoners en ondernemers actief betrekken bij de besluitvorming. Er liggen ambities en randvoorwaarden op tafel en meerdere denkrichtingen hoe die te realiseren, zonder vooraf vastgestelde voorkeuren of taboes. In de komende maanden organiseren we een zorgvuldig participatietraject om samen toe te werken naar de best haalbare oplossingen.

Overzicht tussenbesluiten
raamwerk voor uitwerking scopebesluit (BOL)

1. Nationaal Strategisch Profiel (1)

- We werken met een 'Nationaal strategisch profiel' voor PwPM, dat betekent dat bestuurders:
 - erkennen dat het profiel in ontwikkeling is als gevolg van geo-politieke en maatschappelijke ontwikkelingen;
 - uiting geven aan het nationaal belang van de PwPM, te verankeren in beleidsdocumenten van rijk (Nota ruimte, economische visie op ruimte, havenstrategie, etc) en regio;
 - gezamenlijk een gebiedsproces van rijk en regio inrichten, zoals bijvoorbeeld een NOVEX traject, partijen zoeken een passend / maatwerk traject;_
 - erkennen dat het profiel kwalitatief selecterend gaat werken, om zo maximale meerwaarde (eco-systeem versterkend) te realiseren binnen de schaarse ruimte die beschikbaar is en komt en dat partijen daar gezamenlijk op gaan sturen;
 - aangeven dat het profiel selecteert op activiteiten die bijdragen aan de gestelde maatschappelijke doelen (zie volgende slide) en bevat ook technische criteria waaraan voldaan moet worden bij vestiging (zoals hoge energiebehoefte, hoge milieucategorie, multimodaal, keten- en ecosysteem versterkend, natte functies, etc)

1. Nationaal Strategisch Profiel (2)

- Het profiel wordt in samenhang met het ‘bovenliggende (inter)nationale’ (Rotterdam / Antwerpen) en het ‘onderliggende’ (regionale / lokale) bedrijventerreinen) uitgewerkt;
- Het profiel richt zich op onderstaande doelen:
 - Prioriteit: Realisatie energietransitie (Energiehub zuid NL);
 - Prioriteit: Behoud van de basis-chemie (gewenste bestaande industrie);
 - Strategisch voorsorteren op Circulaire economie, vanuit de gedachte:
 - CE is reeds onderdeel van het profiel aangezien alle bestaande activiteiten in PwPM de slag naar circulair dienen te maken;
 - In het bijzonder HiM over unieke en in NL schaarse multi-modale infrastructuur beschikt die het mogelijk maakt voor gerichte grondstoffenketens te bundelen en te sorteren om daarmee toekomstige (vitale) economische processen te ondersteunen;
 - ruimte voor nieuwe CE-activiteiten vanuit de grondstoffentransitie alleen gewogen kunnen worden indien ze een noodzakelijke verbinding hebben met het bestaande ecosysteem van bijvoorbeeld HiM en 5.1.2.e en waarde toevoegen (incl. verdiencapaciteit) aan het geheel;
 - de gedachte dat bestuurders inhoudelijk en in de tijd de realisatie van de energietransitie en behoud van bestaande gewenste industrie (basis-chemie) boven nieuwe CE activiteiten kunnen prioriteren

2. Minimale ruimtelijke ambitie, toekomstvastе zoektocht (1)

- De minimale ruimtelijke ambitie geeft invulling aan de constatering dat er een ‘onafwendbare ruimtevraag is’ waarvan bestuurders aangeven dat die ook na optimalisatie en herstructurering binnen de bestaande terreinen niet ingepast kan worden, en daarmee onafwendbaar een zoektocht buiten bestaande (binnen randvoorwaarden) terreinen nodig is;
- De minimale gezamenlijke ambitie bestaat uit doelen en projecten die hard zijn, en hectares die een indicatie geven van de minimale omvang. Echter, het betreft netto getallen, de daadwerkelijke (bruto) opgave is fors meer, te meer omdat we weten dat aanvullend op de ‘harde’ projecten van nu later waarschijnlijk nieuwe ‘harde projecten’ volgen;
- De minimale ambitie ‘activeert’ de zoektocht naar oplossingen buiten de bestaande hekken. Tegelijkertijd willen bestuurders een duidelijke breuk maken met het verleden en voorkomen dat zij opnieuw in de valkuil van incrementele ontwikkeling terechtkomen. De zoektocht naar extra ruimte moet daarom zo toekomstbestendig mogelijk zijn. Dit betekent dat de zoek-opgave groter is dan de geformuleerde minimale ambitie. De zoektocht richt zich - binnen de gestelde randvoorwaarden (zie andere sheets) - op het vinden van zo groot als mogelijk en toekomstvastе ruimte voor het PwPM-profiel.

2. Minimale ruimtelijke ambitie, toekomstvastе zoektocht (2)

De minimale ambitie bestaat uit de volgende onderdelen (informatie uit fase 2B).

1. Autonom, concurrerend houden bestaande bedrijvigheid zeehavencluster passend binnen het profiel en met meerwaarde voor het ecosysteem, in het bijzonder de basis-chemie: (110 ha ondergrens)
2. Realisatie Energietransitie, lopende projecten + PEH: 260,5 ha
NB KGG komt met actualisatie van het minimale onafwendbare, waardoor de getallen nu lager uitvallen maar de toekomst waarschijnlijk meer nodig is;
3. Circulaire economie, terugwinnen grondstoffen:
NB In het scopebesluit wordt een opdracht voor CE opgenomen voor fase 3 om tot een nadere uitwerking van CE te komen voor het PwPM profiel, inclusief het formuleren van selectie criteria waar eventuele nieuwe CE activiteit aan moeten voldoen om in aanmerking te komen voor bestuurlijke weging wat betreft de toegevoegde waarde voor het systeem als geheel;
4. Energie infrastructuur (kabels en leidingen buiten industriegebieden): 265 ha (buiten bestaande industriegebieden in agrarische gebieden)
5. Watercompensatie: 60 ha (buiten bestaande industriegebieden)

3. Randvoorwaarden (1) toekomstbestendigheid

- Toekomstbestendig naar de inwoners:
 - de erkenning dat met aanvullende ruimte voor het geactualiseerde PwPM profiel de leefbaarheid verder onder druk komt te staan;
 - dat met het zoeken van extra ruimte voor het geactualiseerde PwPM profiel geloofwaardig, gelijktijdig en structureel de Brede welvaart voor de inwoners versterkt moet worden;
 - zodat daarmee ook de 'maatschappelijke license to operate' voor nutsvoorzieningen en industrie versterkt kan worden, en inwoners daadwerkelijk ervaren dat brede welvaart als belang evenredig is aan realisatie van extra ruimte voor het PwPM profiel.
- Toekomstbestendig en wederkerigheid tussen Rijk- en regionale overheden aan tafel:
 - Bestuurders van rijk en regio dragen samen de verantwoordelijkheid om een leefbaar perspectief voor de inwoners van het gebied te waarborgen;
 - Samen sturing geven aan realisatie van het Nationaal profiel, betekent instrumentarium ontwikkelen (publiek eigenaarschap) om te kunnen herstructureren, reserveren en selectief uitgeven;
 - Geen incidentele compensatieplanologie, maar samen op zoek naar structurele 'meerwaarde-planologie' door bijvoorbeeld:
 - Gezamenlijk structurele verdien capaciteit te organiseren tbv realisatie plannen Brede welvaart en licence to operate
 - Bij de inpassing van nieuwe activiteit te werken aan ruimtelijke leefkwaliteit
 - Een druk op herstructurering te organiseren voor optimalisatie van het gebied en het tegengaan van verrommeling;
 - 'Tegenkracht' aan verdere uitbreiding wordt geboden om zo 'zo toekomstbestendig als mogelijk' geloofwaardig te maken
- Financieringsstrategie: uitkomsten van werkstream 4 verwerken in een opdracht tbv scopebesluit voor nadere uitwerking in fase

3. Randvoorwaarden (2) Brede Welvaart (leefbaarheid inwoners)

- De opdracht is dat extra ruimte voor het PwPM profiel zo 'toekomstbestendig als mogelijk' gericht wordt, en dat die ruimte alleen gevonden kan worden als gelijktijdig, geloofwaardig en structureel de brede welvaart versterkt kan worden.
- Op die manier is Brede Welvaart ook een ontwerpvereiste (randvoorwaarde) tijdens de participatie, waarbij inwoners vooral zelf moeten kunnen aangeven hoe die invulling van Brede welvaart tot stand moet komen;
- Participatie t.a.v. versterking Brede Welvaart wordt ingezet met de inwoners én met de agrarische sector
- Realistisch verwachtingspatroon: Bestuurders zijn het eens dat de verantwoordelijkheid t.a.v. versterking brede welvaart verder gaat dan alleen het fysieke domein, ook versterking van sociale elementen zijn in beeld, waarbij tegelijkertijd samen geconstateerd wordt dat ook focus en verwachtingsmanagement van belang is wat betreft de mogelijkheden om brede welvaart te versterken. De mate van impact op de leefbaarheid als gevolg van het creëren van extra ruimte maakt ook de omvang van de opgave om de Brede welvaart te versterken. Die gedachtegang wordt nu voor het scopebelsuit nader uitgewerkt, waarbij de kunst is de inwoners vooral zelf aan zet te laten zijn, op een manier dat vanuit 'realistische mogelijkheden' de participatie vorm krijgt. Een manier is om in het scopebelsuit al thema's te benomen (zoals geluid, ruimtelijke leefkwaliteit, verdienvermogen voor gemeenten tbv sociale thema's etc) die actief een plek kunnen krijgen in de participatie.

3. Randvoorwaarden (2) Brede Welvaart (perspectief agrariërs)

- Invulling van brede welvaart met de agrarische sector is ook onderdeel van de participatie:
 - de kans is aannemelijk dat met de groei van PwPM landbouwgrond verloren gaat, daar kunnen we niet omheen;
 - geloofwaardige en gelijktijdige versterking van de brede welvaart betekent voor agrariërs dat ze een houdbaar toekomstperspectief gebonden krijgen en samen mee kunnen ontwerpen. De participatie met de agrarische sector kan zich richten op het versterken van de robuustheid van de agrarische sector in de regio, dat betreft de toekomstvastheid van het areaal, de kwaliteit van landbouw die daarop gerealiseerd kan worden en bijvoorbeeld ook de ecosysteem diensten die ze voor de regio kunnen realiseren;
 - ZLTO heeft zich georganiseerd en heeft een visie met gerechtvaardigde belangen in de maak waarbij ze aangeven dat ze cruciale voedselproducenten en beheerders van het vitaal buitengebied zijn en maatschappelijke diensten leveren;

3. Randvoorwaarden (3) Handelingsperspectief

- De Moerdijkregeling (zoals uitgewerkt in 2B) wordt verwerkt in de set van afspraken van het scopebesluit. Deze regeling geeft alleen een antwoord op de onrust die ontstaat als extra ruimte gezocht gaat worden voor realisatie van het strategisch profiel met bijbehorend minimaal pakket dat gezamenlijk is vastgesteld.
 - NB 1: Rijk en regio onderzoeken ambtelijk samen hoe de Moerdijkregeling onderdeel kan zijn van het scopebesluit. Het rijk heeft nog geen akkoord gegeven op mede-financiering;
 - NB 2: de teksten over de Moerdijkregeling in het scopebesluit geven input voor het beantwoorden van aangenomen moties van de raad gemeente Geertruidenberg en PS Brabant;
 - NB 3: Niet uitgesloten kan worden dat andere / aanvullende regelingen nodig zijn als besluiten genomen worden aan het einde van fase 3.
- Overige zaken uit de werkstroom 'juridisch ruimtelijk instrumentarium' worden ook verwerkt in de set van afspraken uit het scopebesluit (zoals WVG)
- Tijdsurgentie:
 - Er wordt veel gevraagd van inwoners om dit 'mee te maken', de onzekerheid over waar bestuurlijk en politiek voor gekozen wordt kan niet te lang duren, dat maakt dat er tijdsdruk is;
 - lopende projecten gaan door maar geen eenzijdige onherroepelijke besluiten in fase 3, zonder tussenkomst en gezamenlijkheid via de stuurgroep. Echter, KGG projecten hebben een tijdsplan dat maakt dat begin '26 wel onherroepelijke keuzes gemaakt moeten worden.

3 Randvoorwaarden (4)

ruimtelijke criteria

- Versterking van de Brede Welvaart is een ontwerpvereiste (randvoorwaarde). Daarnaast stellen bestuurders onderstaande 'ruimtelijke randvoorwaarden' voor de participatieve ontwerpfase;
- Aanvullende ruimte voor het PwPM profiel wordt vanuit ruimtelijke criteria gezocht. De criteria die we afspreken zijn:
 - Behoud en versterking van brede welvaart en leefbaarheid
 - Zorgvuldig ruimtegebruik;
 - Profiel-versterkend herstructureren gaat in beginsel boven nieuwe uitgifte;
 - We wegen ook af of milieuruimte op bestaande terreinen (Amer, HiM, e.a.) verhoogd kan worden;
 - Nieuwe uitgifte kan alleen als aan alle criteria uit het profiel voldaan wordt
 - Energie-infrastructuur leggen we zo gebundeld als mogelijk aan
 - We erkennen 'systeemlogica' en werken aan een optimaal, adaptief en werkend PwPM ecosysteem passend bij het gedefinieerde profiel
 - Bedrijvigheid met meerwaarde die idealiter gewenst is op een andere locatie dan ze nu gevestigd zijn kunnen op ondersteuning rekenen indien ze bereid zijn te verhuizen
 - NB: er bestaat nog geen bestuurlijke lijn over bundeling of spreiding van overlast;
 - De geformuleerde criteria betreffen 'uitgangspunten' die als vetrekpunt bij de participatie worden genomen, op basis van de resultaten uit fase 2B is aannemelijk dat niet alle criteria in absolute zin naast elkaar gerealiseerd kunnen worden. Waar criteria (óók met andere randvoorwaarden) gaan 'botsen' dient bestuurlijk en politiek nadere richting gegeven te worden tijdens de participatie.

4. Gerichte participatie (1)

Uitgangspunten

- Vastgesteld is:
 - strategisch en selecterend nationaal profiel
 - minimale ruimtelijke ambitie, in de wetenschap dat meer nodig is, die zoektocht 'buiten de hekken' activeert
 - randvoorwaarden en ruimtelijke criteria die we stellen tov de participatieve ontwerpfase (fase 3)
- Vraagstuk: Hoe gaan we de participatieve ontwerpfase organiseren waarbij we:
 - geen onrust veroorzaken waar het niet nodig is (dus focus aanbrengen)
 - niet in val van doelredenering lopen t.a.v. vooraf bedachte specifieke oplossingen
 - op voorhand ook geen oplossingen taboe verklaren, ruimte geven aan de participatie
 - erkennen dat de gestelde criteria tot 'zoeklogica' leidt, in ieder geval startend vanuit het bestaande Haventerrein Moerdijk en de Amercentrale Geertruidenberg;
 - Ergo focus is nodig, dat doen we door zoekrichtingen te definiëren vanuit HiM en Amercentrale
 - de organisatie over heldere 'rules of engagement' beschikt voor de organisatie van de participatie zodat eind Q4 '25 bestuurlijk en politiek de onafwendbare lastige keuzes gemaakt kunnen worden
 - Inwoners krijgen ondersteuning bij het uiten van hun belangenpositie
 - Participatie kan uit meerdere fases bestaan, met bestuurlijke tussenkomst voor aanvullende richting. Een plan van aanpak wordt uitgewerkt inclusief een uitwerking van het type resultaten dat wordt voorgelegd aan het bestuur

4. Gerichte participatie (2) zoekrichtingen

- Uit de technische analyse (fase 2b) volgt een 'zoeklogica' die richting geeft aan de participatieve ontwerpfase voor aanvullende ruimte voor het PwPM profiel. In het scopebesluit wordt de 'zoeklogica' uitgewerkt en geven we aan welke 'zoekrichtingen' voor de participatie daaruit volgen. Deze zoekrichtingen zijn:
 1. Bestaande terreinen HiM en Amercentrale optimaliseren (in de wetenschap dat dat niet genoeg is, daar tijd mee gemoeid is en er juridisch en financiële uitdagingen zijn):
 - opties profiel-versterkend herstructureren;
 - opties vergroten milieuruimte (raakt omgeving) tbv optimaliseren bestaande ruimte.
 2. Zoekrichtingen voor additionele ruimte tbv 'zo toekomstvast als mogelijke' uitbreiding PwPM zijn in ieder geval:
 - Vanuit Amercentrale in west / zuid westelijke richting (tot aan Amertak)
 - Vanuit HiM in oost / noord oostelijke richting (tot aan A16)
 - Vanuit HiM in oost / zuid oostelijke richting (ten zuiden A17 tot aan A16)
 - een eigen zoekopdracht tbv perspectief voor de agrarische sector
 - NB: nagegaan wordt of voor de tracés voor energie infrastructuur ook een zoekrichting geformuleerd moet worden
- De zoekrichtingen worden allen voorzien van een ontwerpopdracht (ambities & randvoorwaarden) voor de participatie. Vanuit deze ontwerpopdrachten wordt de organisatie van de participatie vorm gegeven

Resume t.a.v. de resterende kritieke punten

- Circulaire economie: strategische positionering in profiel;
- Moedijkregeling: voorstel wordt uitgewerkt het Rijk nog niet aan boord;
- Ruimtelijke criteria geborgd, maar erkenning dat gelijktijdig naleven van alle criteria onhaalbaar lijkt;
- Participatieve ontwerpfase: vanuit zoeklogica met bijbehorende zoekrichtingen geduid
- T.a.v. oplossingsrichtingen: geen uitspraak over voorkeursopties, maar ook geen taboes verklaren. Nu eerst de participatie.
- Zoekopdrachten met ambitie en randvoorwaarden zijn de basis van waaruit de participatie wordt vormgegeven
- NB: organisatie fase 3 niet onderschatten, governance doorontwikkelen

Tot slot

- Spannend, maar ook écht kans voor PNB om voor West-Brabant een stevig verhaal neer te zetten, zowel wbt 'Powerport profiel' agrarisch perspectief als werkwijze tbv versterking Brede Welvaart . (Meer balans naast Brainport wbt ontwikkelprofielen binnen PNB);
- Zonder stevige richting van PNB gaat het niet (snel) lukken. Gemeenten en rijk hebben PNB écht nodig om 'kwalitatief denken ipv kwantitatief denken' en daadwerkelijke 'meerwaardcreatie' en 'ecosysteemvorming' van de grond te krijgen;
- het Rijk heeft een afhankelijkheid, dat is helder, door nu de juiste ambitie en randvoorwaarden te stellen kun je de regio sterker en slimmer op nationale schaal positioneren!
- Hoor graag of de gerepresenteerde lijn door GS gedragen kan worden